

Laten we de feiten onder ogen zien. Op 24 februari 2022 vielen Russische troepen het buurland Oekraïne binnen voor wat door de Russische regering eufemistisch ‘een speciale militaire operatie’ genoemd werd. Dit verhullende taalgebruik kon niet verhinderen dat het voor iedereen duidelijk was dat het woord oorlog de situatie beter beschreef.

Vierenveertig Russische schakers reageerden op 3 maart 2022 met een open brief: “Wij zijn tegen elke militaire actie op het grondgebied van Oekraïne en roepen op tot een onmiddellijk staakt het vuren en een vreedzame oplossing van het conflict door diplomatieke onderhandelingen. Voor ons is het onverdraaglijk pijnlijk om de catastrofe te aanschouwen die zich deze dagen afspeelt. Wij delen de pijn van onze Oekraïense collega’s en roepen op tot vrede.” Ondertekend door de grootmeesters Ian Nepomniachtchi, Alexandra Kosteniuk, Daniil Dubov, Peter Svidler, Andrey Episenko en 39 andere schakers.

In Belgrado reageerde Alexander Grischuk op 2 maart 2022, na afloop van de eerste ronde van de FIDE Grand Prix, op de gebeurtenissen in Oekraïne. In dit verband is het nuttig te weten dat zijn eerste vrouw Natalia Zhukova en hun dochter in Odessa in Oekraïne wonen en dat zijn huidige vrouw Kateryna Lagno in Lviv in Oekraïne geboren en opgegroeid is. Grischuk: “Ik ben zeer bedroefd over hetgeen gaande is. Ik zal het woord oorlog niet gebruiken want het gebruik ervan is in onze media verboden en ik wil dat men in staat is om mij te citeren. Jullie weten dat ik Rusland in 99 procent van alle internationale conflicten steun, maar deze keer kan ik dit niet opbrengen. In mijn ogen is hetgeen wij doen helemaal fout vanuit een moreel en praktisch perspectief. ... Ik raak het gevoel dat de waarheid en gerechtigheid aan onze kant staan elke dag meer en meer kwijt door hetgeen gaande is, met ieder slachtoffer en met elk bombardement van civiele objecten. Het is extreem pijnlijk voor mij en ik hoop echt dat het zal stoppen.”

Zoals we nu weten stopte de oorlog niet en werden de meningen van deze schakers genegeerd. De Russische vlag werd in de ban gedaan en vervangen door de FIDE vlag. Daniil Dubov liet er, in een interview met Der Spiegel International op 30 maart 2022, geen misverstand over bestaan hoe hij tegen deze situatie aankeek: “Om onze vlag voor elke Rus in de ban te doen is hetzelfde als het hele land gelijkstellen aan de huidige regering. Ik voel mij geweldig als ik voor Rusland speel, maar ik vertegenwoordig de mensen in het Kremlin niet, ik vertegenwoordig Dostojevski en Tsjechov, ik vertegenwoordig de cultuur en de mensen.”

Russische schakers in de top 100 (RUS+FID)					
Datum	Top 10	Top 11-20	Top 21-50	Top 51-100	Totaal
2024-03-01	1	2	5	4	12
2023-03-01	1	2	6	8	17
2022-03-01	1	2	9	10	22
2021-01-03	2	1	12	8	23
2020-01-03	2	1	10	12	25

Tabel 1. Het aantal Russische schakers in de top 100 van de wereld.

Wat kan een Russische schaker doen? Velen vertrokken naar het buitenland. In de voorbije vier jaar halveerde hun aantal in de top 100 van de wereld zoals we in tabel 1 kunnen zien. Bij de mannen vertrokken o.a. Alexey Sarana (Wereld #37) naar Servië, Sanan Sjugirov (#43) naar Hongarije, Vladimir Fedoseev (#45) naar Slovenië (“Mijn leven verandert door dit besluit, dit afgedwongen besluit. Ik ben niet langer bereid om in geen enkele competitie voor Rusland uit te

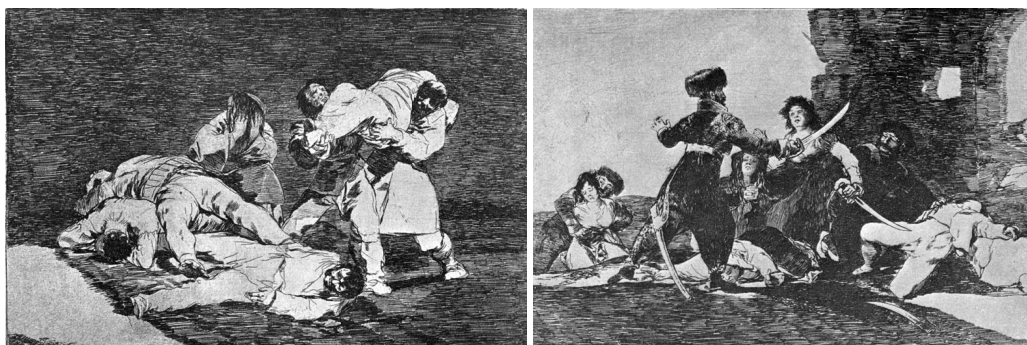
komen.”), Nikita Vitiugov (#47) naar Engeland, Grigoriy Oparin (#60) naar de USA, Aleksander Predke (#68) naar Servië, Kirill Alekseenko (#83) naar Oostenrijk, etc. Bij de vrouwen o.a. Alexandra Kosteniuk (#12) naar Zwitserland, Alina Kashlinskaya (#17) naar Polen, etc. Hun vertrek werd door de Russische schaakbond vergemakkelijkt doordat ze op 1 mei 2023 switchte van de European Chess Federation naar de Asian Chess Federation. Dit gaf de FIDE een excuus om het transferbedrag voor Russische schakers te schrappen.

Hoe zien Russische schakers hun toekomst? De sterkste Russische schaker Ian Nepomniachtchi (Wereld #7) bijt nog steeds flink van zich af. Zo deed hij onlangs mee aan het Tata Steel Chess 2024 toernooi in Wijk aan Zee en binnenkort neemt hij in Toronto, Canada, deel aan het kandidatentoernooi. De nummer twee van Rusland is Sergei Karjakin (#12) die afkomstig is uit Simferopol op de Krim in Oekraïne. Zijn carrière is tot stilstand gekomen toen bleek dat hij de oorlog in Oekraïne van harte steunt. De nummer drie van Rusland is Alexander Grischuk (#20) die zich lijkt te beperken tot rapid- en snelschaak. Interessant is de visie van Daniil Dubov (#31): “Er is niet veel om naar uit te kijken. Ik vind het lastig om over mijn toekomst in het schaken na te denken. Een nucleaire oorlog zou uit kunnen breken en ik zou het einde van de wereld kunnen missen terwijl ik de Italiaanse opening analyseer.”

Om de voortdurende uitstroom van topschakers te stoppen bedacht de Russische schaakbond een plan. Hans Ree noemde dit plan in zijn column van 1 maart 2024 in De Groene Amsterdammer Een duivelspact. Andrej Esipenko (ELO 2702; Wereld #33; geb.jr 2002) tekende zo’n contract voor tien jaar waarin de Russische schaakbond hem alle mogelijke financiële steun beloofde en hij als contract grootmeester beloofde de bond niet in de steek te laten.

Het wachten is op de dag dat een beroemd schaker in een van de loopgraven of bij een bombardement op een stad omkomt. Het zou zomaar Natalia Zhukova kunnen zijn want het regent voortdurend Russische bommen op de havenstad Odessa waar zij woont. In een interview met Simon Peek in New in Chess 2023/#1 liet Natalia ons weten dat: “Alles wat wij Oekraïners willen is in vrede leven. En wij willen op onze eigen wijze leven.” Voorlopig ziet het er niet naar uit dat dit snel zal gebeuren.

De Spaanse schilder Francisco Goya legde de verschrikkingen van de oorlog in 82 prenten vast. Ze geven de wreedheden weer die tijdens de Spaanse onafhankelijkheidsoorlog begaan werden. Goya’s tekeningen herinneren mij aan de popsong ‘War’ uit 1992 van de Nederlandse acapella band Montezuma’s *Revenge*: ‘War what is it good for? Absolutely nothing! War is something I despise it means the destruction of innocent lives. War means tears in mother’s eyes when their sons go out to fight to give their lives in a war.’

Los desastres de la guerra, Francisco Goya, 1810-1815. Museo del Prado, Madrid.